

Tanzimat Dönemi Edebiyatının Oluşumu

1. Tanzimat Fermanı'yla getirilmek istenen yeniliklere yönelik aşağıda verilen bilgilerden hangisi ayrıç içindeki söz grubuyla ilgili değildir?

- A) İşlevini yitiren divan teşkilatı kaldırılmış, yerine nazırlıklar kurulmuş ve nazırlar Batı hükümetlerindeki bakanların görevlerini üstlenmişlerdir. (Siyasi alan)
- B) Vergi sisteminde değişikliğe gidilmiş, verginin daha düzenli ve verimli toplanarak ekonomiye aktarılması hedeflenmiştir. (Mali alan)
- C) 1868-1876 yılları arasında Ahmet Cevdet Paşa başkanlığındaki bir komisyon İslami hukuk kurallarını derlemiştir. (Sosyal hayat)
- D) 1868'de lise ile üniversite arasında bir kurum olan Galatasaray Lisesi açılmış ve bu okul Batılı tarzda Fransızca eğitim vermiştir. (Eğitim alanı)
- E) Ulema dışındaki memurlara fes zorunlu hâle getirilmiş, yalnızca ulemanın cübbe ve sarık kullanmasına izin verilmiştir. (Askerî alan)

2. Aşağıdakilerden hangisi edebiyatta Tanzimat'a ihtiyaç duyulma nedenlerinden biri değildir?

- A) Türk basınının etkisiyle edebiyatın Doğulu yapıdan sıyrılarak Batılı bir yapıya evrilmeye başlaması
- B) Çağdaşlaşmayı sıkı bir kontrol altında tutan politikacıların yanında idealist ve aydın bir neslin yetişmesi
- C) Türk edebiyatında romantizm en parlak dönemini yaşarken pozitivist, realist fikirlerin belirmesi
- D) Fransız edebiyatının başlıca türlerinin yavaş yavaş sanatçılar tarafından kullanılmaya başlanması
- E) Divan edebiyatının çağdaş yorumlamalarla yeniden şekillendirilip zamana uygun hâle getirilmesi

3. Bu alan, Müslüman-Şark edebiyatlarının en az tanıdığı sanat dalıdır. Denilebilir ki, Tanzimat'la memleketimize girmiş tek tür odur çünkü aradaki estetik farkına, iç nizamların ayrılığına rağmen şiir ve muhtelif türler bizde de vardı. Şark hikâyesi, garplı romanla arasındaki farkın büyüklüğüne rağmen daima mevcuttu. Hatta felsefe ve teoloji mekteplerinin zaruri olarak birbirlerini tenkitle işe başlamaları düşünülürse tenkit dahi edebiyatımızda tabiatıyla vardı. Yalnız bu türün gerek bizde ve gerek başka İslam edebiyatlarında göstermeye bağlı türler içinde benzerinin bulunduğu iddia edilemez.

Bu metinde bahsedilen tür aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tiyatro
- B) Deneme
- C) Eleştiri
- D) Makale
- E) Fıkra

4. Münif Paşa 1828'de doğar. Bu itibarla Cevdet Paşa, Şinasi ve Ziya Paşa ile aynı nesilden sayılır. Yetiştmesi de onlara benzer. Çocukluğunda babasıyla beraber bulunduğu Mısır'da Mehmed Ali Paşa'nın yeniliklerine şahit olduktan sonra 1852'de Tercüme Odası'na girer. Orada muhtedi Emin Efendi'den Fransızca öğrenir. 1855'te Kemal Paşa'nın maiyetinde Berlin'e gider, Avrupa'yı görür, Almanca öğrenir. Gazetecilikten başka hukuk, iktisat, edebiyat, felsefe hepsi onu çekmiştir. Herkesin her şeyi birden öğrenmeye çalıştığı ve gençlerin bazen hiçbir hocasız ve rehbersiz yepyeni bir bilginin ortasına tek bir kitapla atıldığı böyle devirde bu çok tabiidir fakat asıl hüviyetini ne bu tecessüs ne de resmî hayatını o kadar başarılı yapan büyük vazifelerinde aramalıdır. O da Cevdet Paşa gibi öğretmek için doğanlardır. Ve ömrünün sonuna kadar öğretmiştir. Gazeteciliği dahi bir nevi hocalıktır.

Bu metinden hareketle Münif Paşa ve diğer sanatçıların yetişme süreçleri için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Avrupa'yı yakından tanıma imkânı bulmuşlardır.
- B) Batı dilleri hakkında önemli kazanımlar elde etmişlerdir.
- C) Çeviri faaliyetlerinde bulunarak önemli yenilikler getirmişlerdir.
- D) Şark'ın zihin dünyasının Garb'a üstün olduğu vurgusunu eserlerinde işlemişlerdir.
- E) Farklı alanlara yönelerek kendilerini sürekli geliştirmişlerdir.

5. "Düzenlemeler" anlamına gelen "Tanzimat" sözcüğünün edebiyatta ---- yılında, ---- ve ---- tarafından çıkarılan ---- gazetesıyla başladığı genel kabul olarak bilinmektedir.

Bu cümlede boşluklarla gösterilen yerlere aşağıdaki-lerin hangisi getirilmelidir?

- A) 1839 - Mustafa Reşit Paşa - Sadullah Paşa - Takvim-i Vakayi
- B) 1860 - Şinasi - Agâh Efendi - Tercüman-ı Ahval
- C) 1831 - Münif Paşa - Şinasi - Ceride-i Havadis
- D) 1840 - Ziya Paşa - Namık Kemal - Hürriyet
- E) 1861 - Namık Kemal - Ahmet Mithat Efendi - Tasvir-i Efkâr

6. Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat Dönemi'nde yetişmiş edebiyatçılar için kullanılabilecek anahtar ifadelerden biri olamaz?

- A) Fransızca
- B) Genç Kalemler
- C) Gazete
- D) Encümen-i Daniş
- E) Tercüme Odası

Tanzimat Dönemi Edebiyatının Oluşumu

7. Bu devirde gazete hemen hemen tek başına yeniliği idare eder. Birkaç senenin içinde ve birkaç el değiştirmede ufak tefek hadiseleri nakletmek suretiyle dünya ile bir münasebet kuran, bazı faydalı bilgiler veren, okumayı zaman geçirme şekillerinden biri yapan bir vasıta olmaktan çıkar. Hakiki manasında kürsü olur. Fikir, onun sayesinde yavaş yavaş yapıcı bir unsur olarak hayata girer. O zamana kadar yukarıdan gelen etkilemelerle idare edilen cemiyetimiz, onun sayesinde hayatın hakiki çehresi olan -veya zannedilen, çünkü yanlış konmuş da olabilirler- meselelerle karşılaşır. Vatan, millet, insanlık, hürriyet, hak, adalet gibi mefhumların etrafında hakiki bir insan teşekkül eder. Memlekette hatırı sayılacak bir efkârı umumiyeye (kamuyu) vücuda gelir.

Bu metinden hareketle Tanzimat yıllarındaki gazeteciliğin en önemli işlevi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dünyadaki gelişmelerden haber vermek
- B) İnsanların okuma ihtiyacını karşılamak
- C) Fikirlerin yayılmasında araç olmak
- D) Önemli olayları halka aktarmak
- E) Türlerin gelişmesine yardım etmek

8. Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat'la birlikte edebiyatımızda modern anlamda ilk örnekleri verilmeye başlanan edebî türlerden biri değildir?

- A) Tiyatro
- B) Makale
- C) Deneme
- D) Roman
- E) Şiir

9. Dilin irâdesini başta akl eder tedbîr (Gönlün kontrolünü en başta akıl sağlar.) Ziyâ-yı akl ile tefrîk-i hüsn ü kubh olunur (İyi ve kötünün fark edilmesi aklın ışığı ile mümkündür.)

Şinasi'den alınan bu dizeler hangi amaca hizmet etmektedir?

- A) Halka estetik güzellikler sunmak
- B) Topluma faydalı bilgi sağlamak
- C) Eski edebiyata ilgiyi artırmak
- D) Devletin devamlılığını sağlamak
- E) Topluma çağdaşlaşmayı öğretmek

10. Edebiyatın bir sosyal hizmet birimi hâlini alması, çevresindeki her şeyle doğrudan doğruya ilgilenmesi prensibi ile Türk edebiyatı, asırlardan beri ilk defa olarak hayatla yüz yüze geliyor, olaylar ve insanları oldukları gibi görüp göstermeye başlıyordu. Bu durum, eski edebiyatın her alandaki soyutluğundan kurtuluşun, somuta bağlanışın ifadesi demektir.

Aşağıdaki dizelerin hangisi bu anlayışı yansıtır bir niteliktedir?

- A) Çâk gönlüm yarasında yaraşur peykânun
Akd-i şebnem hoş olur gonca-i handân içre
- B) Zülfüne bend etmesin yâ n'eylesin Mecnûn gibi
Zabta kâdir olmayan âşık-ı dil-âvâresin
- C) Yüksel ki yerin bu yer değildir;
Dünyaya gelmek hüner değildir.
- D) Bir dil mi kalmışdır bu tîr-i gamzeden kan olmamış
Bir cân mı vardur ol keman ebruya kurbân olmamış
- E) Çîn-i zülfün miske benzettim hatâsın bilmedim
Key perîşân söyledim bu yüz karasın bilmedim

11. Aşağıdaki sanatçılardan hangisinin yazma amacı sanat eserleri yardımıyla sosyal fayda sağlamak olmamıştır?

- A) Namık Kemal
- B) İbrahim Şinasi
- C) Ziya Paşa
- D) Abdülhak Hamit Tarhan
- E) Ahmet Mithat Efendi

12. Aşağıdaki hangisi Tanzimat Dönemi'nin fikrî temellerini tanımlayan kavramlardan biri değildir?

- A) Adalet
- B) Eşitlik
- C) Tasavvuf
- D) Hürriyet
- E) Kardeşlik

